

Daltonboek

Katholieke Daltonschool De Leeuwerik
Leeuwerikstraat 2
2352 ER Leiderdorp
www.daltondeleeuwerik.nl
info@daltondeleeuwerik.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Een woord vooraf	5
2.1. Ontstaan van Daltonschool De Leeuwerik	5
2.2. Waarom Daltononderwijs	6
Leerling in het voortgezet onderwijs	7
Deelnemer aan het arbeidsproces	7
Medemens	7
2.3. Kenmerken van onze school in trefwoorden	7
2.4. Relatie met andere (beleid)stukken en publicaties	8
Schoolplan	8
Schoolgids	8
Overige plannen: Formatieplan en Zorgplan	8
Weekbrief	8
Website en SchouderCom	8
Rapportage	8
3. Leeromgeving	9
3.1 Mentor	9
4. De kernwaarden op Daltonschool De Leeuwerik	10
4.1 Verantwoordelijkheid/ Vrijheid	10
4.2 Zelfstandigheid	10
4.3 Samenwerking.....	10
4.4 Effectiviteit.....	11
4.5 Reflectie	11
4.6 Daltonleerling	12
4.7 Daltonleerkracht	13
4.8 Daltonouders	14
4.9 Daltonschool.....	16
4.10 Kindvisie.....	16
4.11 Daltonwerkgroep.....	16
5. Dalton in de praktijk	17
Onderbouw groep 1 en 2.....	17
Groep 3.....	17
Groep 4.....	18
Bovenbouwgroep 5 t/m 8.....	19
5.1 Dagkleuren.....	20
5.2 De inloop.....	20
5.3 Hulpmiddelen ter bevordering van de zelfstandigheid	20

Het stoplicht:.....	20
Het blokje	20
Handelingswijzers:.....	20
Nakijken	21
Keuzewerk	21
Daltonring	21
Kleurenklok (1/2, 3 en 4)	21
Competentie-/ ik kan helpen bord	21
5.4 Gezamenlijke schoolactiviteiten	22
5.5 Optredens in het theater	22
5.6 Gym.....	22
5.7 Methodes	22
5.8 Werkplekken.....	22
5.9 De instructiehoek/ -tafel	23
5.10 Tutorlezen/ tutorleren	23
5.11 Huishoudelijk takenbord	23
6. Parels van Daltonschool De Leeuwerik	24
Pareltje uit groep 1/2	24
Pareltje uit groep 3/4	24
Pareltje uit groep 5/6	24
Pareltje uit groep 7/8	24
7. Nawoord	25
8. Bijlagen	26
Bijlage 1 Ontwikkelingen van de weektaken	26
Bijlage 2 Kwaliteitskaarten Daltonleerlijnen	26

1. Inleiding

Voor u ligt het Daltonboek van Daltonschool De Leeuwerik.

Dit boek is bestemd voor (nieuwe) ouders, leerkrachten, stagiaires, bestuur, bezoekers van de Nederlandse Daltonvereniging en andere belangstellenden voor en van het daltononderwijs.

Graag willen we u met dit boek vooral op praktisch gebied informeren. Wat houdt daltononderwijs in de praktijk in op onze Daltonschool de Leeuwerik?

Wat kunt u verwachten wanneer u een dag met ons mee zou lopen? Wat vinden de leerlingen van het onderwijs op Daltonschool De Leeuwerik en waar zijn wij als leerkrachten erg trots op? Al deze onderdelen en meer zijn te vinden in dit daltonboek. Regelmatig worden nieuwe onderdelen toegevoegd en aangepast, want dat gebeurt ook in het dagelijkse 'dalton'leven. Wij wensen u veel leesplezier!

Namens het team van Daltonschool De Leeuwerik,

Richard van den Berg
Directeur Daltonschool De Leeuwerik

2. Een woord vooraf

2.1. Ontstaan van Daltonschool De Leeuwerik

De Katholieke basisschool De Leeuwerik is op 1 augustus 1993 ontstaan uit een fusie van de basisscholen de Meijehof en de Engelendaelschool.

In 2005 discussieerde het toenmalige team over de onderwijskundige richting. De richting die de school in wilde slaan, moest een kansrijk perspectief voor de leerlingen creëren. Eerst hebben ze geformuleerd wat de leidende principes zouden moeten zijn.

Dit zijn:

- We willen dat leerlingen leren samenwerken en samenspelen
- We willen meer kindvolgend onderwijs.
- We willen dat leerlingen meer zelfstandig kunnen werken.
- We willen dat de resultaten behouden blijven
- We willen betrokkenheid van ouders.

Ieder teamlid heeft destijds onafhankelijk van elkaar een keuze gemaakt uit de verschillende stromingen binnen het onderwijs. Unaniem werd gekozen voor daltononderwijs.

Aangezien onze werkwijze en de manier waarop wij met de leerlingen en de ouders omgaan nauw aansluit bij de visie van Helen Parkhurst, de Amerikaanse grondlegster van het huidige daltononderwijs, zoeken we hulp bij de heer H. Wenke van het Wenke Adviesbureau Onderwijs. Hij is van 1993 tot 1999 voorzitter van de Stichting Dalton Nederland geweest. Hij heeft, tijdens zijn periode als directeur van de Pabo in Zwolle en als auteur van verschillende boeken en publicaties over Dalton, op dit specifieke terrein zijn sporen ruimschoots nagelaten.

Met in het achterhoofd de gedachte: "Als iemand ons verder kan helpen, dan is hij het wel", wordt het team gedurende twee jaren geschoold in de wondere wereld die Dalton heet.

In het najaar van 2006 sloot het team hun Daltoncursus af met het behalen van een Daltoncertificaat. Stil zitten is er echter niet bij. Plannen voor de toekomst werden gemaakt. Tijdens twee studiedagen werden de lijnen naar de toekomst uitgezet. Tegelijkertijd werd er gewerkt aan een nieuw schoolgebouw.

Op 28 mei 2010 heeft het bestuur van de Nederlandse Dalton Vereniging ons het predicaat Daltonschool verleend. Het predicaat geldt voor vijf jaar. In 2014 betrekken we het nieuwe schoolgebouw. In 2015 werd Daltonschool De Leeuwerik gevisiteerd en kregen wij opnieuw voor vijf jaar het predicaat Daltonschool.

Op dit moment, ruim vijftien jaar later, staan er ruim 443 leerlingen ingeschreven op Daltonschool De Leeuwerik en gaan zij naar school in een relatief nieuw schoolgebouw dat helemaal ingericht is op het daltononderwijs.

2.2. Waarom Daltononderwijs

De Leeuwerik is een basisschool met een "Dalton" karakter. Dit komt goed tot uitdrukking in ons logo. Het logo is opgebouwd uit zwart en de steunkleur **donkerblauw**.

De naam Daltonschool De Leeuwerik komt in het logo voor. De boog geeft de overkoepeling, de bescherming, van de basisschool weer. Een groep leerlingen vliegt 8 jaar lang als een vlucht vogels met de kernwaarden: vrijheid, zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, reflectie en effectiviteit/doelmatigheid. Met als belangrijk uitgangspunt 'vertrouwen'.

De vogel die op het eind uitvlieg symboliseert tevens het gevoel van "Wereld kom maar op. Ik ben er klaar voor en kan je aan". Een zelfverzekerdheid die we onze leerlingen, in de acht jaren dat ze bij ons op school zitten, mee willen geven

Het Dalton karakter van de school beperkt zich niet alleen tot de leerlingen. Het is ook terug te vinden in de wijze waarop de leerkrachten met elkaar samenwerken. Hierbij staat het gebruik maken en versterken van elkanders kwaliteiten voorop. Datzelfde vindt plaats wanneer ouders en leerkrachten in de diverse werkgroepen met elkaar samenwerken.

U bent inmiddels het woord Dalton een aantal keren tegengekomen. Dit woord heeft natuurlijk geen betrekking op de misdadige broers uit de stripverhalen van Lucky Luke.

Het heeft daarentegen alles te maken met het gedachtegoed van de hierboven al genoemde Amerikaanse pedagoge Helen Parkhurst.

Zij heeft aan het begin van de vorige eeuw een geheel eigen visie ontwikkeld over de wijze waarop we leerlingen het beste tot leren kunnen laten komen. In het plaatsje Dalton, in de staat Massachusetts, heeft zij destijds haar ideeën in praktijk weten te brengen. In haar visie op onderwijs en opvoeden spelen de volgende drie basisprincipes een belangrijke rol: zelfstandigheid; vrijheid; samenwerken. De wijze waarop aan deze principes inhoud wordt gegeven, heeft ze nooit voorschrijvend vastgelegd. Ze geeft ieder team de vrijheid om al samenwerkend er zelfstandig vorm en inhoud aan te geven. Hierdoor krijgt iedere Daltonschool een herkenbaar eigen gezicht en zijn er geen twee Daltonscholen hetzelfde.

In ons onderwijs neemt het uitgangspunt, dat ieder mens van nature leergierig is, een belangrijke plaats in. De mate van leergierigheid wordt echter mede bepaald door het competentiegevoel, dat dagelijks wordt ervaren. Het competentiegevoel is het gevoel dat het duidelijkst omschreven kan worden met de woorden: "Ik kan het zelf". Door de wijze waarop we met elkaar omgaan, onze leeromgeving hebben ingericht en het onderwijs aanbieden, proberen we de kans op dat gevoel te vergroten.

We zijn er verder van overtuigd, dat ieder mens graag zelfstandig is. Zelfstandig worden lukt pas goed, als het kind vertrouwen krijgt om vrij te zijn in:

- het bepalen van de volgorde waarin opdrachten worden gemaakt;
- het bepalen van de hoeveelheid tijd, die eraan wordt besteed;
- het maken van de keuze om het alleen of samen met anderen te doen.

Naast deze vrijheid leren onze leerlingen ook verantwoordelijk te zijn voor de gevolgen van de gemaakte keuzes. Van tijd tot tijd leggen ze daar bij de leerkracht ook verantwoording over af. Wij vinden het dragen en afleggen van verantwoordelijkheid voor eigen werk en gedrag essentieel voor de ontplooiing van de persoonlijkheid van ieder mens.

Om zelfstandig te zijn, moeten ook vaardigheden eigen gemaakt worden. Dit gebeurt vaak met de hulp van anderen, die de gewenste kennis al eerder hebben opgedaan. Dat kan de leerkracht zijn, maar bij ons is het ook vaak een medeleerling. Wanneer leerlingen elkaar helpen, komt dit niet alleen de leerling ten goede, die geholpen wordt. Ook de helper heeft hier profijt van. Hij leert complexe zaken eenvoudig in stappen uit te leggen. Daardoor wordt de leerstof nog beter begrepen.

Het samenwerken is in onze ogen een belangrijke vaardigheid, die iedereen zich eigen moet maken. Dat lukt het best, als er sprake is van respect voor de ander. Een geslaagde samenwerking draagt bij tot een wederzijds gevoel van welbehagen. Dit zorgt er weer voor, dat leerlingen met een positieve werkhouding hun taak

tegemoet treden. Hierdoor wordt de kans van slagen groter. Een goed resultaat bevordert weer het competentie gevoel en zo is de cirkel weer rond.

Daltononderwijs is gericht op effectief verzorgen van onderwijs. Daarbij kijkt de leerkracht telkens kritisch of de gebruikte methodieken wel geschikt zijn. De leerkracht stuurt en begeleidt de leerling waar nodig. Controle vindt plaats d.m.v. methodetoetsen, citotoetsen en analyses, zodat we opbrengstgericht werken.

Zonder reflectie geen kritische kijk op doelmatig onderwijs. Reflecteren op alle niveaus geeft inzicht in jezelf en de processen. Wij leren leerlingen reflecteren en zich van daaruit verder te ontwikkelen. We houden (coach) gesprekken voor, tijdens en na het werken. De evaluatievraag helpt de leerling om kritisch na te denken over het gemaakte werk en de werkhouding.

Kwaliteit van processen moet worden herkend en systematisch geborgd worden. Op De Leeuwerik is een duidelijke kwaliteitscyclus aanwezig, op kind-, personeels- en schoolniveau. Schoolafspraken worden geborgd in schoolplan, activiteitenplan, schoolgids en Daltonboek. Vorderingen en ontwikkelingen omtrent de leerlingen worden geborgd in het leerlingvolgsysteem en de groepsplannen.

Door inhoud te geven aan de bovengenoemde kernwaarden zorgen we ervoor, dat onze leerlingen hun rol als leerling in het voortgezet onderwijs, deelnemer aan het arbeidsproces en medemens later naar behoren kunnen spelen.

Leerling in het voortgezet onderwijs

De verantwoordelijkheid voor de gemaakte keuzes wordt duidelijk bij de leerlingen neergelegd. Naast klassikale lessen wordt er in het voortgezet onderwijs in toenemende mate een beroep gedaan op het vermogen tot samenwerken. De opdracht om in groepjes een meerdaags tripje naar Londen uit te werken, waarbij het vervoer, het verblijf, de activiteiten en de begroting uitgewerkt moeten zijn, is hier een mooi voorbeeld van.

Deelnemer aan het arbeidsproces

Bij ons begint het samenwerken al op jonge leeftijd. Door middel van wisselende "maatjes" leren ze ook met klasgenoten samen te werken, die ze in eerste instantie niet zelf gekozen zouden hebben. Wanneer onze leerlingen later deelnemen aan het arbeidsproces hebben ze leren samenwerken, overleggen, "problemen" oplossen en initiatief nemen. Vaardigheden, die voor het slagen in het arbeidsproces onontbeerlijk zijn.

Medemens

We willen dat onze leerlingen meer zijn dan alleen maar harde werkers. Wij brengen onze leerlingen een houding bij, waarbij het willen en kunnen helpen van anderen de normaalste zaak van de wereld is. We leren ze anderen adviezen te geven zonder de antwoorden voor te kauwen. Onze leerlingen leren oog te hebben voor problemen van anderen en hulp te bieden als in de eigen vaardigheden een mogelijke oplossing schuilt. Al deze aspecten leveren een positieve bijdrage aan hun rol als medemens.

2.3. Kenmerken van onze school in trefwoorden

Een team dat met elkaar gekozen heeft voor Daltononderwijs heeft de intentie te werken aan de ontwikkeling en doorgaande lijn binnen de school. Als een goed pedagogisch klimaat, zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en samenwerking hoog in het vaandel staan, moet dit ook terug te vinden zijn in de wijze waarop leerkrachten met elkaar, de leerlingen en de ouders omgaan.

De in dit boek beschreven Daltonkenmerken van ons onderwijs staan niet alleen maar op papier.

Zij worden gedragen door een gemotiveerd en enthousiast schoolteam.

De volgende trefwoorden zijn op onze school van toepassing:

- een samenwerkend en lerend team
- een goed pedagogisch klimaat
- een herkenbare en zichtbare rode draad binnen de school
- uitgestelde aandacht
- het gebruik van dagkleuren
- taken
- keuzewerk/kieskast

- handelingswijzers
- coöperatief leren
- evaluatie/ reflectie

2.4. Relatie met andere (beleid)stukken en publicaties

Schoolplan

Alle Nederlandse scholen hebben een schoolplan, waarin uitgebreid wordt verwoord wat de ontwikkelingsplannen voor de komende vier schooljaren zijn. Er wordt beschreven hoe het plan tot stand gekomen is en welke middelen er worden ingezet om de gestelde doelen te halen.

De reikwijdte van het meerjarenplan is daarmee groter, dan die van het boek dat nu voor u ligt.

In dit Daltonboek worden voornamelijk de praktische afspraken beschreven, die binnen het onderwijsteam zijn gemaakt om ervoor te zorgen dat onze school een Daltonschool is en blijft.

Schoolgids

In deze gids staat algemene informatie over de organisatie. Ook komen onze uitgangspunten en doelstellingen aan bod. We gaan in op het onderwijs in de diverse groepen en beschrijven de zorg voor onze leerlingen. Er wordt aandacht besteed aan de rol van de ouders op onze school.

Overige plannen: Formatieplan en Zorgplan

Het formatieplan wordt jaarlijks opgesteld. Hierin worden de personeelsleden met hun betrekkingsovervang opgenomen en het aantal groepen dat in het nieuwe schooljaar geformeerd wordt. Dit plan wordt jaarlijks ter goedkeuring aan de medezeggenschapsraad voorgelegd. De inzet van de financiële middelen wordt in het formatieplan verantwoord.

In het zorgplan staat vermeld wanneer de Cito-toetsen in de groepen worden afgenomen. Het bevat een jaaroverzicht van de leerlingenbesprekingen, die per groep of bouw worden gehouden. Daarnaast beschrijft het de taken van leerkracht en intern begeleider op het gebied van leerlingenzorg.

Weekbrief

Een belangrijke vorm van communicatie is de weekbrief. Elke vrijdag komt er een weekbrief uit.

De weekbrief informeert over actuele zaken rondom team, schoolse zaken en activiteiten.

De weekbrief wordt digitaal verstuurd naar de ouders via het ouderplatform SchouderCom. De weekbrief is ook te vinden op het ouderplatform SchouderCom.

Website en SchouderCom

De Leeuwerik heeft een website met veel informatie. Naast de schoolgids staat op de website informatie over dalton, de weekbrieven, informatie uit de groepen en actuele zaken.

SchouderCom is het communicatieplatform van onze school voor de communicatie met onze ouders. Ouders en schoolmedewerkers kunnen op deze portal inloggen en elkaar berichten sturen, die op de persoonlijke agenda vermeld worden. Ook kunnen we makkelijk polls en enquêtes onder onze ouders houden en onze jaarkalender bijhouden. Ouders ontvangen binnen dit veilige ouderportal onder andere ook:

- De nieuwsbrief vanuit de directie.
- Oproepen voor ouderhulp.
- Uitnodigingen voor ouder-/ rapportgesprekken.
- Foto's en verslagen via een blog van de klas.

Daarnaast slaan wij hier handige documenten op, zodat ouders deze altijd kunt nalezen, zoals de schoolgids, het laatste inspectierapport etc. Via www.schoudercom.nl komt u op het openbare gedeelte van ons ouderportaal.

Rapportage

De vaardigheden die leerlingen op een Daltonschool dienen te ontwikkelen, worden ook gerapporteerd aan leerlingen en de ouders. De leerlingen van groep 2 t/m 8 krijgen in de winter en in de zomer een rapport. De leerlingen van groep 3 t/m 8 krijgen in november een taakoverzicht. Hierin staat in het kort hoe het gaat.

3. Leeromgeving

Wanneer mensen zich binnen een groep veilig en vertrouwd voelen, zullen zij zich optimaal kunnen en willen ontwikkelen. Binnen ons onderwijs hebben wij afspraken gemaakt over de manier van omgaan met elkaar en hanteren wij werkvormen, die bijdragen aan het "bouwen" van een groep.

Binnen een school zijn een aantal groepen te onderscheiden:

- Leerlingen
- Schoolteam
- Ouders

Afspraken en werkvormen, die een goede sfeer en samenwerking bevorderen, worden binnen alle groepen nagestreefd en in dit hoofdstuk toegelicht. Het gezamenlijk onderschrijven van het belang van deze manier van omgaan met elkaar, maakt dat het een schoolcultuur wordt. Daarnaast hanteren wij ook het mentorsysteem voor nieuwe leerlingen.

3.1 Mentor

Op onze school wordt er met een mentor gewerkt. Zodra er een nieuwe leerling op onze school komt krijgt deze een mentor uit de groep toegewezen. De mentor zorgt er voor, dat de nieuwe leerling bekend raakt met de werkwijze en de regels op onze school en in de klas.

De mentor is gedurende ongeveer drie weken het aanspreekpunt voor de leerling.

Met het mentorschap willen we de nieuwe leerling snel vertrouwd laten raken in een nieuwe omgeving. Door een vast aanspreekpunt te creëren wordt de drempel lager om daadwerkelijk om hulp te vragen.

Ook bij de kleutergroepen krijgen de net ingestroomde kleuters een mentor, meestal een leerling uit groep 2.

4. De kernwaarden op Daltonschool De Leeuwerik

4.1 Verantwoordelijkheid/ Vrijheid

Stil zitten en mond houden waren tot veertig jaar geleden eigenschappen waarvoor een kind beloond werd. Toch is vrijheid van groot belang voor de ontplooiing van de persoonlijkheid van een mens. Het kind moet leren die vrijheid te hanteren. De school kan duidelijk maken dat vrijheid iets anders is dan ongebondenheid. Een kind kan niet vroeg genoeg beginnen met de beperktheid van eigen mogelijkheden te aanvaarden. Daarom is het principe vrijheid in onze school zo belangrijk. Een kleuter van vier zal vrijheid anders ervaren dan een kind van twaalf jaar. Zij moeten eigen ruimte krijgen om hun vorm van vrijheid te beleven en ook eigen grenzen aangeven tot waar die vrijheid zich uitstrekt. Bij het begrip vrijheid hoort verantwoordelijkheid. Een kind moet verantwoordelijkheid krijgen en de leerkrachten moeten vertrouwen schenken. In de opgedragen taak vindt een kind vrijheid en verantwoordelijkheid. De opdracht ligt vast. De vrije keuze ligt in:

- Het tempo en de volgorde waarin een kind wil werken;
- Het al dan niet raadplegen van en de keuze van de hulpbronnen;
- De materialen die kunnen worden gebruikt;
- Alleen werken of samenwerken met anderen;
- De tijd die aan de verschillende onderdelen wordt besteed;
- De plek waar de leerling wil werken.

In overleg tussen leraren, leerlingen en ouders wordt bepaald hoe ver vrijheid en verantwoordelijkheid moeten gaan. Dit alles in vertrouwen met elkaar. Als leerkracht bekijk je de verantwoordelijkheid voor het eigen leren steeds per leerling en per groep. Je maakt gebruik van de eigen leerstijl van een leerling. Als leerkracht doe je hier je voordeel mee. Wanneer een leerling moeite heeft met verantwoordelijkheid en/of vrijheid, krijgt hij begeleiding die gericht is op het beter omgaan met die vrijheid.

4.2 Zelfstandigheid

Een klas moest vroeger luisteren of werken, in stilte. Na de klassikale instructie volgde het individuele herhalen, oefenen en toepassen. Ruimte om een eigen weg in te slaan was er niet bij. Toch willen leerlingen zelf nieuwe dingen ontdekken. De weektaak binnen de school geeft ze daarvoor de ruimte. Zelfstandigheid houdt zelfwerkzaamheid in.

Zelf actief problemen oplossen leert leerlingen zelfstandig nadenken en beter begrijpen.

Deze werkvorm vraagt meer energie van een kind dan het passief herhalen. Als een leraar taken samenstelt, is dat ook meer dan het willekeurig uitzoeken van wat thema's of vraagstukken. Behalve inzicht in de opbouw van de leerstof vraagt het aandacht voor de ontwikkeling van de leerlingen en voor specifieke leermoeilijkheden. De leraar moet haar/zijn leerlingen goed kennen. Dan is zij/hij in staat een takenpakket samen te stellen die leerlingen de kans geeft zelfstandig problemen op te lossen. Daardoor leren ze creatief denken en handelen. Hoe zelfstandiger een kind wordt, des te gemakkelijker zal de leerling beredenerende keuzes maken. Des te meer wordt een leerkracht een begeleider in het leerproces.

In de praktijk in de onderbouw wordt gewerkt met naamkaartjes en keuzewerk na het gewone werk. In het begin van het schooljaar wat meer leerkracht-gestuurd dan later in het jaar.

In de middenbouw wordt er meer zelfstandigheid gevraagd. De leerlingen bepalen zelf de volgorde van het werk en mogen eventueel zelf nakijken. Daarnaast gebruiken zij de vrije keuzetaak/doelen wanneer zij klaar zijn met hun taken.

In de bovenbouw plannen de leerlingen zelf de gehele weektaak in en ook zij hebben een vrije keuzetaak/doelen die worden gebruikt als ze klaar zijn met hun taken. In alle bouwen is door middel van de weektaak duidelijk wanneer welk werk gemaakt kan worden en wanneer het af moet zijn. De leerlingen pakken zelf de materialen die zij nodig hebben voor de taak. De leerkracht zorgt ervoor dat deze materialen aanwezig zijn.

4.3 Samenwerking

In het dagelijks leven moet een mens samenwerken met andere mensen, die hij niet altijd zelf heeft gekozen. Niets is beter dan een dergelijk teamverband al op school te laten starten. In een daltonschool kunnen de leerlingen in jaargroepen met elkaar werken. Zo leren ze elkaar dingen uitleggen. Dat kweekt beter begrip dan alleen uit het hoofd leren. Door samenwerken leren leerlingen ook dat afkijken of overschrijven zinloos is. Er kan worden samengewerkt bij rekenen, taal, spelling, DaVinci, handvaardigheid, tekenen en gymnastiek. Op Daltonschool De Leeuwerik worden ook groepsoverstijgende samenwerkactiviteiten georganiseerd. Zo wordt er met tutoren gelezen of gerekend en vinden er techniek-, kerst- en paasworkshops plaats. Daarnaast worden er een aantal vakken klassen-doorbroken tussen de parallelgroepen gegeven. Evalueren blijft hierbij een continu aandachtspunt om het samenwerken op een hoger plan te tillen. Wat samenwerken is, moet regelmatig

worden besproken met de leerlingen. Met behulp van coöperatieve werkvormen leren wij de leerlingen vaardigheden die van pas komen tijdens het samenwerken.

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen van de leerkracht leren, maar ook dat ze veel van elkaar leren. Waar let de leerkracht op bij het samenwerken:

- De leerkracht leert de leerlingen dat ze niet met iedereen bevriend hoeven te zijn, maar stimuleert de leerlingen wel om met iedereen samen te werken.
- Bij het samenwerken heeft ieder kind zijn eigen inbreng en verantwoordelijkheid.
- Bij problemen proberen de leerlingen samen tot een oplossing te komen. De leerkracht coacht.
- Accepteren en respecteren van elkaar staat voorop.

Hoe passen we dit toe in de klassen:

- Door het gebruik van maatjes leren leerlingen in verschillende samenstellingen met elkaar te werken (maatjesbord, schoudermaatje/oogmaatje, namenstokjes).
- Er zijn veel samenwerkmomenten.
- We maken gebruik van coöperatieve werkvormen.
- We maken gebruik van tutorleren.
- We creëren momenten waarbij leerlingen elkaar kunnen helpen.
- We zetten rollenkaarten in, elke klas heeft een set kaarten.

4.4 Effectiviteit

Effectiviteit staat voor het doelmatige werken binnen het daltononderwijs. Binnen het daltononderwijs geeft de leerkracht de leerling meer verantwoordelijkheid over zijn/haar eigen leerproces door middelen, tijd en hulp efficiënt in te zetten. Wanneer leerlingen de middelen en de tijd hebben om binnen een kader van vrijheid zelf keuzes te maken over het leerproces en de leerdoelen dan is het onderwijs efficiënter dan alleen luisteronderwijs. Zo ontwikkelen leerlingen zich ook in zelfredzaamheid en sociale verantwoordelijkheid en worden ze, zoals Helen Parkhurst het noemt, kleine ondernemers. De leerkracht moet ervoor zorgen dat de leerling de keuzes kan maken door te zorgen voor de materialen en een duidelijk klassenmanagement. In feite was deze pijler altijd al terug te vinden in het daltononderwijs, maar heeft het pas later de naam gekregen.

4.5 Reflectie

Reflectie sluit goed bij effectiviteit aan. Wanneer leerlingen de vrijheid hebben om van tevoren in te schatten welke spullen ze nodig hebben en hoeveel tijd/hulp ze ergens voor nodig hebben, dan is het net zo belangrijk om achteraf te kijken of de inschatting correct was. Misschien had de leerling wel meer of juist minder tijd nodig of was de hulp van de leerkracht helemaal niet nodig. Op die manier gaan de leerlingen steeds bewuster om met hun eigen leerproces. Ook bij samenwerken heeft deze pijler een grote rol. Niets is zo waardevol dan om achteraf met elkaar te (be)kijken waarom een project goed is gegaan of juist niet. Daar kunnen weer doelen uit worden gehaald voor de volgende keer. Doordat op De Leeuwerik bij groep 1 al wordt begonnen met reflectie door middel van wolkjes en zonnetje te hangen bij hun taak, leren de leerlingen al vroeg na te denken over het eigen handelen.

4.6 Daltonleerling

Een daltonleerling is een leerling die initiatiefrijk en ondernemend is, en zichzelf durft te presenteren. Hij/zij is sociaal, zelfstandig, creatief, verantwoordelijk, zelfbewust en kan en wil zijn/haar kennis en kunde delen. Maak kennis met twee daltonleerlingen; Mark en Victor.

	Daltonleerling Mark Huiberts		Daltonleerling Victor den Hollander
Groep	6B	Groep	8B
Talent	Voetbal en taal	Talent	Rekenen en voetballen
Verbeterpunt	Rekenen en Schrijven	Verbeterpunt	Spelling
Wat vind je van Daltonschool De Leeuwerik	Ik vind het een hele leuke school, waar we veel samenwerken. Je kan elkaar helpen. We rekenen veel, ook spelling en taal.	Wat vind je van Daltonschool De Leeuwerik	Ik vind het een fijne school en ik vind de manier van de weektaak handig. Ook vind ik met het blokje werken handig. Ik vind dat er aardige juffen en meesters werken.
Wat weet je van het daltononderwijs?	We praten over het werk, dat heet reflecteren. We hebben een weektaak, daar kijken we goed op, dan weet ik wat ik moet doen.	Wat weet je van het daltononderwijs?	Je werkt en ontdekt meer zelf. Je niveau wordt op jou afgesteld en niet op de rest. Op een daltonschool kan je ook meer zelf kiezen en bepaalt de juf niet alles.
Wat heb je van het daltononderwijs geleerd?	Eerst wilde ik altijd alleen werken, nu heb ik geleerd goed samen te werken. Dat is dat je tips geeft en niet het antwoord verklapt.	Wat heb je van het daltononderwijs geleerd?	Hoe je zelf moet werken en dat het erg belangrijk is dat je niveau bij je past. Ik heb ook geleerd handige keuzes te maken in plannen en werken.

4.7 Daltonleerkracht

Een daltonleerkracht op Daltonschool De Leeuwerik houdt binnen klassenorganisatie rekening met de daltonuitgangspunten. Het lokaal is zo ingericht dat zelfstandig werken aan de orde van de dag is en dat dit wordt gestimuleerd. De leerkracht stimuleert leerlingen tot zelfstandig werken en samenwerken. De leerkracht leert de leerlingen vaardigheden als uitgestelde aandacht en vaardigheden die het samenwerken bevorderen. Dit alles te midden van het een goed pedagogisch klimaat waarin de leerling zichzelf kan zijn. We geven instructie toegepast op de individuele leerling en de groep. 'Wat past bij deze groep?' en 'Wat past bij deze leerling?' zijn vragen die we onszelf regelmatig stellen. We gebruiken daar waar mogelijk en nodig is middelen om leerlingen te helpen zelfstandig te werken, zoals het stoplicht en de dag/weektaak. Alle leerkrachten zijn verplicht om het daltoncertificaat te hebben of zo spoedig mogelijk te halen. Maak kennis met twee daltonleerkrachten van Daltonschool De Leeuwerik;

	Daltonleerkracht Wouter Noya		Daltonleerkracht Manon van der Krogt
Leerkracht van	Groep 8B	Leerkracht van	Groep 3B
Waarom werk jij op een daltonschool?	Tijdens mijn laatste jaar op de PABO, ongeveer dertien jaar geleden, heb ik mijn visie moeten beschrijven en dit kwam heel dichtbij de visie van het Daltononderwijs. Daltononderwijs is geen onderwijs waar leerlingen met de armen over elkaar afwachten tot de leerkracht opdrachten geeft. Leerlingen leren er initiatief te nemen en krijgen ruimte om naar eigen inzicht te werken.	Waarom werk jij op een daltonschool?	Voor mijn eindstage had ik bewust gekozen voor een Daltonschool. De werkwijze sprak mij toen al heel erg aan. Tijdens die stage kwam ik erachter dat deze manier van werken mij heel erg aanspreekt. Ik vind het fijn om kinderen te begeleiden in hun eigen leerproces, om kinderen verantwoordelijkheden te geven die bij ze passen en om ze te leren om zelfstandig keuzes te maken.
Op welke manier geef jij het daltononderwijs vorm in jouw klas?	Ik wil de leerlingen laten meedenken over hun eigen werk waardoor ze meer betrokken en gemotiveerd raken. De kinderen kunnen in vrijheid en naar eigen inzicht werken aan leuke en interessante taken. Ik bespreek met de kinderen wat ze doen en wat dat oplevert en geef ze de ruimte om zelfstandige beslissingen te nemen die voor de kinderen effectief en verantwoord zijn.	Op welke manier geef jij het daltononderwijs vorm in jouw klas?	Ik vind het belangrijk dat kinderen van en met elkaar kunnen leren. Bij mij zie je daarom ook veel samenwerkopdrachten. Daarnaast vind ik het belangrijk dat kinderen niet afhankelijk moeten zijn van de leerkracht. Ze moeten zelf keuzes kunnen maken en de leerkracht kan ze daarin begeleiden, maar moet niet leidend zijn.

4.8 Daltonouders

Daltonouders zijn betrokken ouders. Naast de medezeggenschapsraad en ouderraad zijn er allerlei participatiegroepen waarbij ouders zich kunnen aansluiten. Zo zijn daar onder andere ouders die helpen bij de praktische verkeerslessen, lezen, de Leeuwerikdag, Sinterklaas, Kerst, Pasen et cetera.

Ook zijn er ouders die zich hebben opgegeven als overblijfskrachten.

Maak kennis met de daltonouders van Daltonschool De Leeuwerik;

Daltonouder		Daltonouder	
Naam	Jacob van Gent	Naam	Esther van der Ham
Ouder van	Boaz en Madelief	Ouder van	Evi en Kaj
Waarom hebt u voor deze school gekozen?	<p>We hebben om twee redenen gekozen voor deze school. In de eerste plaats is dit een kwalitatief goede school in de buurt.</p> <p>De tweede reden is dat we onze kinderen, binnen duidelijke grenzen en kaders, veel ruimte en eigen verantwoordelijkheid geven om zichzelf te ontwikkelen. Dit idee zien we ook terug bij Daltonschool de Leeuwerik.</p> <p>Er is veel duidelijkheid en rust en daarbinnen krijgen de kinderen veel eigen verantwoordelijkheid en worden ze gestimuleerd om zichzelf te ontwikkelen. Verder sprak het ons aan dat het een goed georganiseerde school is, in een mooi gebouw en werden we blij van de duidelijke communicatie en structuur en van de aandacht die wordt gegeven aan het Engels.</p>	Waarom hebt u voor deze school gekozen?	<p>Onze keuze voor deze school is alweer heel wat jaren geleden. De eerste rondleiding was in 2012 of 2013 nog in het oude pand door twee schoolgidsen. Dit waren kinderen uit de bovenbouw en eigenlijk was hun enthousiasme voor ons een belangrijke reden. Zij vertelden over hoe normaal het was dat elk kind de mogelijkheid heeft om passend bij zijn behoefte een onderwijsaanbod te krijgen. Het voelde voor ons als een omgeving waarbij niet een standaard programma, maar juist het kind uitgangspunt was. Natuurlijk wel met een heldere structuur en onderwijsplan, maar ook met ruimte voor zelfontwikkeling en samenwerking. En waar nodig organiseren wat het kind nodig heeft.</p>
Wat ziet u terug van het daltononderwijs?	<p>Mijn beide kinderen zijn erg positief over de school. Ze zitten goed in hun vel en worden gestimuleerd via extra werk en de plusklas.</p> <p>We merken ook dat de kwaliteit van de docenten goed is en dat ze bewust met de Daltonprincipes omgaan en hier ook voor hebben gekozen. We hebben nog geen slechte leerkrachten meegemaakt.</p> <p>We merkten vanaf het begin dat er goed gekeken</p>	Wat ziet u terug van het daltononderwijs?	<p>We merken dat kinderen verschillen. Daardoor hebben we ook verschillende ervaringen met het Daltononderwijs. Er wordt in onze beleving veel gewerkt met werkvormen en leermiddelen die ook veel in het vervolgonderwijs nodig zijn. Het zelfstandig werken al vanaf jonge leeftijd. Het samenwerken, de bredere kijk op dingen en het aansporen om zelf of met elkaar oplossingen te bedenken zien wij echt terug. Zowel in de manier</p>

	<p>wordt naar de behoeftes van het individuele kind en daar wordt goed op ingespeeld.</p> <p>Daarnaast is het duidelijk dat er samen met het kind wordt gewerkt aan haar/zijn ontwikkeling. Mooie voorbeelden daarvan zijn: de manier waarom het rapport wordt gemaakt en de rol die de kinderen daarbij zelf hebben (denk aan het zelf omschrijven van leerdoelen en het zelf scoren van hoe het kind vindt dat het gaat). Een ander voorbeeld is het zelf plannen en de kind/ouder gesprekken met de docent, het kind en de ouders. Dit zijn echt driehoeksgesprekken die voor ons van grote waarde zijn.</p>		<p>waarop het lesmateriaal en werkplanning is vormgegeven als de manier waarop het team met de kinderen samenwerkt. Het is nu in groep 8 heel mooi om te zien wat er allemaal geleerd is. Onze dochter vindt daltononderwijs heerlijk. Ze plant goed en vindt het heel fijn dat ze zelf kan kiezen hoe ze de week vorm geeft en bijvoorbeeld kan kiezen om bepaalde instructie wel of niet mee te doen. We merken dat ze ook echt geleerd heeft hoe ze leert, wat ze nodig heeft en wat bijvoorbeeld niet vindt werken. Wij denken dat ze daar veel aan heeft op de middelbare school.</p> <p>Voor kinderen die minder natuurlijke aanleg hebben voor plannen, overzicht en samenwerken zou het mooi zijn hier net als bijvoorbeeld de plusklas, daar een soort aanvullende module voor te hebben. Nu hoor ik wel eens van ouders dat ze met terugwerkende kracht denken dat deze kinderen niet geschikt zijn voor Dalton. Ik denk juist dat het feit dat je door dit type onderwijs deze minder sterke kant ziet enorme meerwaarde heeft omdat je op jonge leeftijd al kan ondersteunen in het ontwikkelen van deze vaardigheden.</p>
<p>Hoe bent u thuis met het daltononderwijs bezig?</p>	<p>Op een bepaalde manier zijn we dat wel. Onze kinderen krijgen veel verantwoordelijkheid en we merken dat ze dat goed aankunnen. Verder hebben we van jongs af aan een planbord gehad. Dat gebruikten we toen de kinderen kleiner waren om de week in te delen. Nu is het niet meer nodig.</p>	<p>Hoe bent u thuis met het daltononderwijs bezig?</p>	<p>We labelen dit eigenlijk niet als met daltononderwijs bezig, maar de uitgangspunten van Daltononderwijs pasten goed bij onze opvoedingsstijl. Daltononderwijs leek daarom ook toen de kinderen nog jong waren een logische keuze. We vinden het heel belangrijk dat kinderen zich veilig kunnen ontwikkelen. Dus steun en betrokkenheid in</p>

			de nabijheid, maar ook ruimte om zelf na te denken over oplossingen. Niet overnemen maar samendoen. We zijn betrokken op de school van onze kinderen omdat we het fijn vinden om bij te dragen aan een prettige schoolperiode.
Op welke manier(en) bent u betrokken bij de school?	<p>We zijn betrokken. In groep drie en vier waren we klassenouder en hebben we met de ouders een aantal keer een borrel georganiseerd om ervoor te zorgen dat de ouders elkaar ook kennen.</p> <p>Daarnaast zit ik in de MR, hebben we geholpen bij de schooltuinen en ben ik leesouder in groep 3 en 4 geweest. Tot slot hebben we gestimuleerd dat de kinderen met klasgenoten samen muziek maken, bijvoorbeeld rondom het kerstdiner.</p>	Op welke manier(en) bent u betrokken bij de school?	In de afgelopen jaren hebben we van alles gedaan. Van luizenmoeder tot klassencadeautjes regelen en van Or lid tot voorzitter van de Or en weer terug naar OR lid.

4.9 Daltonschool

Daltonschool De Leeuwerik bevindt zich in een gebouw dat in 2014 gebouwd is. Dit betekent dat er tijdens de ontwerpfase rekening is gehouden met het daltononderwijs. Zo komen de lokalen uit op leerpleinen. Door de schuifwand open te schuiven betreft de leerkracht het leerplein bij de klas. De jassen en toiletten zijn bij de entrees van de groepen gesitueerd en niet bij de werkruimtes van de leerlingen.

4.10 Kindvisie

Daltonscholen, dus ook onze school, onderscheiden zich door een eigen visie op leerlingen:

- Daltonscholen gaan ervan uit, dat elk mens in staat is verantwoordelijkheid te dragen. Deze benadering leidt tot een democratische grondhouding.
- De leraren proberen een veilig, ondersteunend klimaat te bieden om het kind de kans te geven zo zelfstandig mogelijk met zijn omgeving om te gaan.
- Daltonscholen gaan ervan uit dat elk kind zijn omgeving zo goed mogelijk probeert te begrijpen en er zo positief mogelijk mee omgaat.
- Door elk kind te benaderen als open, communicatief en redelijk, wordt persoonlijke groei geboden.
- Leraren hebben vertrouwen in de positieve bedoelingen van het kind.
- In het spanningsveld van individuele belangen en belangen van de groep leert het kind zijn positie te bepalen.

4.11 Daltonwerkgroep

Binnen onze school is er een Daltonwerkgroep. Zij houden de ontwikkelingen in de gaten en bewaken de grote lijnen. Zij organiseren elk jaar een Daltonstudiedag en organiseren Professionele Ontmoetingen om de Daltonpijlers levendig te houden. De voorzitter van de daltonwerkgroep heeft contact met het Managementteam en zij neemt, waar mogelijk, ook deel aan het regio overleg.

5. Dalton in de praktijk

In iedere groep wordt er volgens de daltonprincipes lesgegeven. Lees hieronder op welke manier dit in de groepen gebeurt. Schoolbreed werken we met een inloop. Leerlingen komen tussen 8:35 en 8:45 uur de klas in en gaan direct zelfstandig aan het werk.

Onderbouw groep 1 en 2	
Inloop	De leerlingen kiezen bij binnenkomst een hoek of taak van het kiesbord. Op dit bord staan vrije keuzehoeken en staan de weektaken. Op dit bord kunnen de leerlingen kiezen of ze een vrije keuzehoek kiezen of een taak gaan maken.
Zelfstandigheid	Op het kiesbord zijn hoeken en taken aangegeven. Kleuters hangen hun naamkaartje bij de hoek of taak naar keuze en gaan aan het werk. De leerlingen werken via hun kiesbord aan de weektaak De leerlingen van groep 2 hebben aan het einde van de week 4 taken en later in het jaar 5 taken af. De leerlingen van groep 1 hebben aan het einde van de week 3 taken af. Wanneer de taak af is hangen ze een magneetje in de kleur van de betreffende dag op het aftekenbord met daarnaast een zonnetje/wolkje ter evaluatie van de taak. Op vrijdag is het de bedoeling dat de weektaak af is. Als de leerlingen met een taak klaar zijn en de leerkracht is bezig, dan leggen de leerlingen hun naamkaart op hun taak en kiezen zelfstandig iets anders. Als de leerkracht tijd heeft om de taak te bespreken, dan roept de leerkracht de leerling bij zich en bespreken ze de taak na.
Verantwoordelijkheid	De leerlingen leren om hun eigen jas op te hangen, hun werk op te ruimen als ze klaar zijn en het buiten speelmateriaal na het buitenspelen weer naar de opslagplek te brengen. Daarnaast wordt er aangeleerd om via de weektaak te werken en een aantal taakjes in een week af te hebben. De leerlingen hebben een huishoudelijke taak die ze aan het einde van de dag moeten doen.
Samenwerken	Verschillende coöperatieve werkvormen worden in de loop van het jaar ingezet. Bij de kleuterklassen zijn de leerlingen voor een bepaalde periode gekoppeld aan een maatje. Het maatje wordt nu vooral gebruikt om hulp aan te vragen. Als je bijvoorbeeld je beker niet open krijgt, kun je dit aan je maatje vragen. Ook sta je altijd met je maatje in de rij en doe je samen met dit maatje je huishoudelijke taak. Vaak worden de jongste leerlingen gekoppeld aan leerlingen die al wat langer op school zitten. Zij kunnen het nieuwe kindje goed helpen.
Reflectie	Als een werkje af is hangen de leerlingen achter de magneet in de dagkleur een zonnetje of een wolkje om aan te geven hoe ze het werkje vonden gaan. Daarnaast is er per dag een reflectiemoment om een deel van de dag te bespreken met elkaar.
Effectiviteit	In de onderbouw zijn we veel bezig met het vergroten van de zelfstandigheid van de leerlingen. Zo wordt er veel voor of samen gedaan en uiteindelijk leren de leerlingen om de activiteit zelfstandig uit te voeren. Dit wordt natuurlijk beloond met complimenten. Daarnaast leren de leerlingen ook hoe ze met verschillende materialen moeten omgaan. Ze leren na te denken over hoe ze hun spullen moeten opruimen en waarom het op die manier moet. Ze werken bij de kleuters ook veel met handelingswijzers om de leerlingen meer inzicht te geven in wat ze moeten doen en daardoor zelf beter aan het werk kunnen gaan en kunnen blijven.

Groep 3	
Inloop	De leerlingen zitten ingedeeld in het circuit van de inloop. De leerlingen weten als ze binnenkomen welk onderdeel ze moeten doen. Dit zijn verschillende opdrachten, waarbij gedifferentieerd wordt.
Zelfstandigheid	Het begin van het schooljaar staat grotendeels in het teken van het aanleren van de manier van werken in groep 3. We oefenen in het begin veel met " het

	<p>eerst hulp vragen aan je buur" voordat je naar de leerkracht gaat en de stoplichtregels. Ook het verder gaan met een andere opdracht die je wel zelfstandig kunt uitvoeren wordt geoefend. Groep 3 werkt van maandag t/m vrijdag aan de dagtaak. Ze starten met de dagtaak op het planbord. Na de herfstvakantie gaan zij over op een papieren versie van de dagtaak.</p>
Verantwoordelijkheid	<p>De leerlingen kunnen veel opdrachten zelfstandig doen. Voorop staat het rekening houden met de medeleerlingen. We oefenen op taakgerichtheid en de indeling van de werkzaamheden over een dagdeel. Ze zijn zelf verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat ze hun taken tussen de afgesproken tijd afhebben. De Leerlingen hebben een huishoudelijke taak die ze aan het einde van de dag moeten doen.</p>
Samenwerken	<p>Groep 3 werkt op verschillende momenten samen. Door het hele jaar worden coöperatieve werkvormen ingezet. Zo gebeurt dit bij diverse onderdelen van VLL en bij rekenen. De rekenmethode "Semsom" die ze in groep 3 gebruiken stimuleert ook heel erg het samenwerken. In groep 3 werken ze ook veel in circuitvorm. In het circuit zitten activiteiten waarbij regelmatig opdrachten zijn waarbij de leerlingen samen moeten werken.</p>
Reflectie	<p>Elke dag is er een reflectiemoment gepland d.m.v. de dagritmekaarten. Het werkgedeelte en overige activiteiten worden ook regelmatig tussentijds nabesproken met de leerlingen. Dit is een belangrijk onderdeel van de dag, omdat er zo goed besproken kan worden waar het heel goed gaat en waar er nog verbeterpunten zijn.</p>
Effectiviteit	<p>We besteden regelmatig aandacht aan de manier van werken, zoals; "Wat is handig? Hoe los je een werkprobleem op. Wat is goed samenwerken?" Leerlingen leren hierbij van elkaar en delen met elkaar de verantwoordelijkheid.</p>

Groep 4

Inloop	<p>De leerlingen van groep 4 zitten ingedeeld in het circuit van de inloop. De leerlingen weten als ze binnenkomen welk onderdeel ze moeten doen. Dit zijn verschillende opdrachten, waarbij gedifferentieerd wordt. Na de meivakantie maakt groep 4 de omslag naar het zelfstandig werken vanaf de dagtaak.</p>
Zelfstandigheid	<p>Vanaf groep 4 wordt de leerlingen aangeleerd om taken in te plannen. De taken plannen de leerlingen per dag in. Elke dag zijn er momenten waarop er zelfstandig wordt gewerkt. Het stoplicht en het daltonblokje helpen tijdens het zelfstandig werken om de zelfstandigheid te bevorderen.</p>
Verantwoordelijkheid	<p>Alle leerlingen hebben de verantwoordelijkheid om de taken die ze inplannen ook daadwerkelijk uit te voeren. Het komt voor (zeker aan het begin van het schooljaar) dat leerlingen de taken niet goed inplannen en vastlopen. Dat zijn de momenten waar de leerkracht ingrijpt, met de leerlingen reflecteert en waar de leerlingen het meeste van leren.</p> <p>Elke dag moeten de leerlingen kleuren op de dagtaak/weektaak wat ze hebben gemaakt. Op vrijdag moet de dagtaak/weektaak worden ingeleverd.</p> <p>In de middenbouw gaat er ook veel aandacht naar verantwoordelijk zijn voor elkaar. Wanneer er wordt gezien dat iemand zich niet fijn voelt (uit welke klas dan ook), vraag dan wat er is en probeer te helpen.</p> <p>De Leerlingen hebben een huishoudelijke taak die ze aan het einde van de dag moeten doen.</p>
Samenwerken	<p>Groep 4 werkt op verschillende momenten samen. Door het hele jaar worden coöperatieve werkvormen ingezet.</p> <p>In de middenbouw wordt er vanuit didactisch en pedagogisch oogpunt samengewerkt. In de verschillende methodes zijn samenwerkopdrachten te vinden. Leerlingen mogen dan kiezen of ze deze samen willen doen en met wie.</p>
Reflectie	<p>Elke dag is er een reflectiemoment gepland d.m.v. de dagritmekaarten. Het werkgedeelte en overige activiteiten worden ook regelmatig tussentijds nabesproken met de leerlingen. Dit is een belangrijk onderdeel van de dag, omdat er zo goed besproken kan worden waar het heel goed gaat en waar er nog verbeterpunten zijn.</p>

	Aan het einde van de week, wanneer alle taken zijn uitgevoerd, bespreken de leerlingen de weektaak met de leerkracht. Voordat ze dat doen, vullen ze eerst de reflectievragen onderaan de weektaak in. Deze vragen veranderen per week en zijn meestal gericht op de leerdoelen uit de leerlijn.
Effectiviteit	We besteden regelmatig aandacht aan de manier van werken, zoals; "Wat is handig? Hoe los je een werkprobleem op. Wat is goed samenwerken?" Leerlingen leren hierbij van elkaar en delen met elkaar de verantwoordelijkheid.

Bovenbouwgroep 5 t/m 8	
Inloop	De leerlingen gaan zelfstandig aan het werk met hun weektaak. Groep 5 start tot de voorjaarsvakantie met het inplannen van de dagtaak. Op de weektaak staat vermeld wanneer er instructie plaatsvindt van de lesstof. De leerlingen plannen zelf in wanneer ze deze lessen gaan maken verspreidt over de week.
Zelfstandigheid	De taken plannen de leerlingen per dag in. Elke dag zijn er momenten waarop er zelfstandig wordt gewerkt. Het stoplicht en het daltonblokje helpen tijdens het zelfstandig werken om de zelfstandigheid te bevorderen.
Verantwoordelijkheid	Wij leren de leerlingen dat ze verantwoordelijk zijn voor hun eigen leren. Wij vinden het heel belangrijk dat de leerlingen zelf inzichten krijgen in hun leerproces en zorg dragen voor het behalen van hun leerdoelen. Daarom proberen wij de leerlingen daarin ook zoveel mogelijk te betrekken. De leerlingen kunnen verantwoording afleggen over de taak (wanneer, hoe lang, met wie en hoe ik met de taak aan de slag ga).
Samenwerken	Wij vinden het belangrijk dat leerlingen van de leerkracht leren, maar ook dat ze veel van elkaar leren. Ze werken ook samen met opdrachten en projecten. De leerkracht let bij het samenwerken op dat leerlingen leren om met iedereen samen te werken. Door samen te werken met andere leerlingen leren de leerlingen dat er verschillen bestaan tussen leerlingen. Ook leren ze naar elkaar te luisteren en respect voor elkaar te hebben.
Reflectie	Leerlingen schrijven bij de start van de week hun leerdoel achter op de weektaak. Aan het einde van de week, wanneer alle taken zijn uitgevoerd, moeten de leerlingen de weektaak inleveren bij de leerkracht. Op de achterkant van de weektaak staan vragen die de leerlingen aan het einde van de week moeten beoordelen. Deze vragen gaan over hoe het de afgelopen week is gegaan. Ook is er elke dag een aangegeven moment op de dag dat er gereflecteerd wordt.
Effectiviteit	We besteden regelmatig aandacht aan de manier van werken, zoals; "Wat is handig? Hoe los je een werkprobleem op. Wat is goed samenwerken?" Leerlingen leren hierbij van elkaar en delen met elkaar de verantwoordelijkheid.

5.1 Dagkleuren

maandag – dinsdag – woensdag – donderdag – vrijdag – zaterdag/zondag

In alle groepen wordt er gewerkt met dezelfde dagkleuren. In de groepen 1 & 2 zijn deze kleuren te vinden op het weekbord van PomPom en in de groepen 3 t/m 8 hangen ze ter voorbeeld op het whiteboard. De dagkleuren worden gebruikt om de weektaak in te kleuren. Wanneer iets op maandag wordt gemaakt dan moet het taakje met de kleur van maandag worden gekleurd. Dit gebeurt al vanaf groep 1. De dagen van de week worden aangegeven met een kleur. Het helpt de leerlingen bij het maken van een planning.

5.2 De inloop

Schoolbreed werken we met een inloop. Leerlingen komen tussen 8:35 en 8:45 uur de klas in en gaan direct zelfstandig aan het werk.

Groepen 1/2: De leerlingen kiezen bij binnenkomst een hoek of taak van het kiesbord.

Groepen 3 en 4: De leerlingen zitten ingedeeld in het circuit van de inloop. De leerlingen weten als ze binnenkomen welk onderdeel ze moeten doen. Verschillende opdrachten zitten hierin verwerkt.

Groepen 5 t/m 8: De leerlingen gaan zelfstandig aan het werk met hun dag/weektaak of werken aan eigen doelen.

5.3 Hulpmiddelen ter bevordering van de zelfstandigheid

Om aan te geven dat we met uitgestelde aandacht werken gebruiken we de volgende hulpmiddelen:

Het stoplicht:

Rood: er mag niet overlegd worden en geen hulp gevraagd aan de leerkracht. **(niet in gr 1/2)**

Oranje: er mag kort overlegd worden over de lesstof, maar er mag geen hulp aan de leerkracht gevraagd worden.

Groen: er mag kort overlegd worden over de lesstof en er mag hulp aan de leerkracht gevraagd worden.

- Tijdens het rode en oranje stoplicht geeft de leerkracht extra hulp aan leerlingen of een verlengde instructie.
- De kleurenklok kan de groepen 1 t/m 4 een aanvulling zijn voor het aangeven van de tijd.
- De leerkracht geeft van tevoren aan hoe lang het stoplicht op rood of oranje staat.

Het blokje

Vanaf groep 3 gebruiken leerlingen een blokje waarmee zij aangeven dat zij hulp van de leerkracht of een medeleerling nodig hebben. Dit blokje voorkomt dat leerlingen vingers opsteken tijdens het zelfstandig werken ofwel naar de leerkracht toe lopen. Voor alle leerlingen is duidelijk dat zij verder werken aan iets wat zij wel snappen als de leerkracht nog even geen tijd heeft. Vanaf de start van het zelfstandig werken ligt het blokje bij iedere leerling op tafel.

Betekenis van de kleuren/symbolen:

Vraagteken naar boven: ik heb een vraag en stel deze aan iemand met groen naar boven, allereerst in eigen tafelgroep;

Groen naar boven: je mag mij een vraag stellen;

Rood naar boven: ik wil niet gestoord worden;

Blauw en oranje: worden niet gebruikt tijdens zelfstandig werken.

Op het moment dat de leerkracht niet beschikbaar is werken de leerlingen zelfstandig verder aan opdrachten die zij wel begrijpen.

De groepen 3 t/m 8:

Het stoplicht is rood: het blokje staat op rood en kan op vraagteken. Er kan nog niets gevraagd worden, maar als het stoplicht op oranje gaat, dan kan deze leerling hulp vragen aan een andere leerling;

Het stoplicht is oranje: de leerlingen zetten hun blokje op groen, tenzij ze echt niet gestoord willen worden. Leerlingen kunnen hulp vragen aan diegene die een blokje op groen hebben staan;

Het stoplicht is groen: de leerkracht en de leerlingen zijn beschikbaar. De leerkracht loopt sowieso langs elke leerling.

Handelingswijzers:

We werken met handelingswijzers om de zelfstandigheid te bevorderen.

In alle kleutergroepen hangt een 'ik kan helpen' bord voor veterstrikken, ritsen en knopen. Leerlingen hangen hier met een foto op de borden als ze dit goed kunnen. De leerlingen kunnen direct zien wie ze om hulp kunnen vragen bij het veterstrikken, ritsen of knopen. In de andere groepen zijn verschillende handelingswijzers te vinden voor verschillende gebieden, bijvoorbeeld voor werkwoordspelling.

Nakijken

Halverwege groep 3 wordt een start gemaakt met het zelf nakijken van het taal- en rekenwerk. Vanaf groep 4 wordt er zoveel mogelijk (buiten de Snappet-opgaven om) zelf nagekeken.

Keuzewerk

In alle groepen is een keuzekast aanwezig met opdrachten/materialen. De inhoud wordt regelmatig gewisseld, zodat gedurende het jaar volop aanbod van nieuwe materialen is.

Wat is keuzewerk?

Het doel van keuzewerk is dat de leerlingen op een verantwoorde manier werken aan een activiteit die past bij de persoonlijke ontwikkeling van de leerling. Een niet-vrijblijvende educatieve activiteit als vast onderdeel van de week.

- Activiteiten die leerlingen, afhankelijk van hun belangstelling zelf kunnen kiezen.
- Zoveel mogelijk zelfcorrigerend, maar de leerkracht moet wel volgen wat leerlingen doen en welke kwaliteit ze afleveren.

Daltonring

In elke klas hangt een ring met coöperatieve werkvormkaartjes. We benoemen de benaming van de werkvorm. Betekenis van de kleuren:

Groen: deze werkvorm is in eerder schooljaar aangeboden. De leerlingen zijn bekend met deze werkvorm;

Oranje: deze werkvorm bied je in de groep aan. Als de leerlingen naar een volgende groep gaanzijn ze hiermee bekend;

Zonder sticker: deze werkvormen zijn nog niet aangeboden en hoeven ook niet in dit schooljaar aangeboden te worden. Wil je ze toch graag gebruiken? Dat mag natuurlijk!

Aan deze ring hangen ook de rollenkaartjes die ingezet kunnen worden bij coöperatieve werkvormen.

Kleurenklok (1/2, 3 en 4)

Een Kleurenklok is een klok, waarop vaste tijdseenheden met kleuren zijn aangeduid. Je kunt op een Kleurenklok dus niet de tijd zien, maar wel een tijdsblok aangeven.

De Kleurenklok is dan ook zeer geschikt voor leerlingen die nog geen klok kunnen lezen. Het is per kind en groep afhankelijk hoe de klok ingezet wordt.

Welk doel wordt nagestreefd? Het belangrijkste is wel dat leerlingen zelf hun vooraf afgesproken tijd om te werken in de gaten kunnen houden. Ze kunnen duidelijk zien wanneer de tijd voorbij is, want dan komt namelijk de wijzer op een andere kleur. Een klok kan gebruikt worden om diverse doelen te bereiken. Te denken valt b.v. aan:

- Zelfstandig spel zonder hulp aan een ander te vragen.
- Zelfstandig aan een taak werken.
- Binnen een bepaalde tijd nog de mogelijkheid hebben om een opdracht te voltooien.
- Mogelijkheid om meerdere leerlingen een afgesproken tijd samen te laten spelen.

Competentie-/ ik kan helpen bord

In de kleutergroepen hangt een "ik kan helpen" bord. Op dit bord staan poppetjes met een strik, rits en knoop getekend. Daarachter staan de persoonlijke pictogrammen, namen of fotootjes van de leerlingen, die de vaardigheid beheersen. Het is dus voor leerlingen duidelijk zichtbaar wie welke motorische vaardigheden beheerst. Voor hulp bij het sluiten van kleding kijken de leerlingen op het bord en benaderen ze de desbetreffende leerling.

Het heeft als doel dat leerlingen nog zelfstandiger kunnen werken en weten bij welke praktische problemen ze bij welke leerlingen terecht kunnen.

5.4 Gezamenlijke schoolactiviteiten

Samenwerken vindt niet alleen plaats tijdens de lessen, maar ook tijdens de feestdagen en de Kinderboekenweek. Tijdens deze activiteiten kunnen de leerlingen van groep 1 t/m 8 met elkaar in groepjes worden geplaatst. De oudere leerlingen dragen dan zorg voor de jongere leerlingen.

Zo worden er Palmpaasstokken gemaakt door groepen 1 t/m 4. De leerlingen uit de groepen 5 t/m 8 helpen de leerlingen met het versieren van de Palmpaasstok. Er vinden in het jaar ook activiteiten plaats in een circuitvorm.

Elk jaar hebben we ook de Voorleeswedstrijd in de groepen 6 t/m 8. In elke groep vinden voorrondes plaats en uit elke groep komt een winnaar. Hierna volgt de 'De Leeuwerik voorleeswedstrijd' en hier wordt een schoolwinnaar uitgekozen.

Deze activiteiten zijn altijd heel gezellig en doen een beroep op samenwerken, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Wat erg leuk is om te zien, is dat de jongere leerlingen veel contact hebben met de grotere leerlingen tijdens deze samenwerkingsactiviteiten. Doordat ze elkaar op deze manier beter leren kennen, zie je ook samenspel tussen verschillende leeftijden op het schoolplein en kunnen alle leeftijden vrij met elkaar spelen.

5.5 Optredens in het theater

Een keer per jaar heeft een groep een optreden in het theater. Tijdens de uitvoering hiervan komen leerlingen van bepaalde andere groepen en leerkrachten kijken naar dit optreden. Dit optreden wordt twee keer opgevoerd en bij de tweede keer zijn ouders en grootouders welkom om de uitvoering te bezoeken. De uitvoeringen zijn altijd heel divers; een lied, toneelstukjes, muziekstukken et cetera. Het geluid en techniek wordt verzorgd door leerlingen uit groep 7 en 8.

Daarnaast zijn er twee keer per jaar korte optredens die de leerlingen voor elkaar opvoeren: het winter & zomeroptreden. Dit is een met de leerkracht voorbereid optreden van ongeveer 5 minuten dat je uitvoert voor andere groepen. De invulling is verder vrij. Denk bijvoorbeeld aan een kort toneelstukje, een dansje, een poppenkastvoorstelling, een schimmenspel etc. Ook is er een keer per jaar open podium. Het open podium is bedoeld voor leerlingen die dit leuk vinden. Zij mogen zelf kiezen wat ze gaan doen. Denk hierbij aan het spelen op een muziekinstrument, een kunstje, een dansje, liedje o.i.d. Het is de bedoeling dat dit niet te veel tijd van de leerkracht kost. Het initiatief ligt bij de leerlingen. Oefenen gebeurt dus ook thuis.

5.6 Gym

Daltononderwijs is op De Leeuwerik ook terug te zien tijdens de gymlessen. Zo maken de leerlingen zelf groepjes, maken ze met elkaar het spel moeilijker als het te makkelijk is of andersom en zijn er opdrachtkaarten te gebruiken waarbij de leerlingen alles zelf kunnen klaarzetten en de les kunnen beginnen. De vakleerkrachten van gym volgen ook cursussen hoe ze de gymlessen op een goede en leuke Daltonmanier kunnen geven.

5.7 Methodes

We werken met methodes voor alle vakken. Bij de keuze van deze methodes is het een uitgangspunt voor ons dat er gedifferentieerd mee gewerkt kan worden. We willen er onze daltonuitgangspunten in terug zien.

5.8 Werkplekken

De leerlingen hebben een zekere vrijheid in het kiezen van een werkplek in de school. Binnen de taaktijd werken de leerlingen gelijktijdig, in of buiten het lokaal, aan verschillende opdrachten. Binnen de ruimtes krijgen leerlingen instructie, zijn ze aan het samenwerken, of zijn ze bezig met een creatieve opdracht. Een kind kan er ook voor kiezen om een andere werkplek te zoeken, rekening houdend met afspraken en in de daarvoor afgesproken ruimtes. Bij elk lokaal zijn er op de gang werkplekken gecreëerd.

Een algemene afspraak is dat de openbare ruimten 's morgens stille werkplekken zijn en 's middags overlegplekken ofwel plekken waar samengewerkt wordt.

Belangrijkste werkafspraken:

De belangrijkste werkafspraken, die overal in de school geldt, luidt:

Houd rekening met elkaar en stoer elkaar niet onnodig.

5.9 De instructiehoek/ -tafel

Binnen het lokaal neemt de instructiehoek/tafel een belangrijke plaats in. Naast instructies die klassikaal plaatsvinden, maken we regelmatig gebruik van de instructiehoek/tafel. Deze plek geeft de leerkracht de gelegenheid om met individuele leerlingen of in kleine groepjes te werken.

5.10 Tutorlezen/ tutorleren

Op onze school wordt er in de groepen 1 t/m 8 gewerkt met een tutor. Deze wordt ingezet bij **tutorleren** en **tutorlezen**.

Tutorlezen.

De belangrijkste doelstelling van het tutorlezen is het bevorderen van de technische leesvaardigheid. Tegelijkertijd wil de school een actieve en enthousiaste leeshouding bij de leerlingen uitlokken. Daarnaast zullen door het tutorlezen (en tutorleren) de sociale relaties tussen de leerlingen onderling vergroot worden, doordat ze meer gericht zijn op samenwerking en zorg voor elkaar. Uit onderzoek is gebleken, dat zowel de tutor (diegene die helpt) en ontvanger hier veel voordeel uit halen.

5.11 Huishoudelijk takenbord

Om de hulpvaardigheid en verantwoordelijkheid verder te ontwikkelen, maar vooral om leerlingen verantwoordelijkheden te geven die zij aankunnen, met als doel daarmee de betrokkenheid bij de omgeving waarin zij verkeren te stimuleren, gebruiken we de huishoudelijke taak.

In de groepen spreken we ook wel van "klassentaak" of "weekdienst".

Alle werkzaamheden die daarvoor in aanmerking komen worden zo georganiseerd, dat alle leerlingen van de groep erbij betrokken worden. Het gaat hierbij om werkjes als: planten water geven, vegen, controle kapstok, de kasten opruimen, het bord schoonmaken, uitdelen van materialen, papierbak legen enz.

6. Parels van Daltonschool De Leeuwerik

Pareltje uit groep 1/2

Leerkrachten van groep 1 en 2

Wanneer een groep 1/2 moet worden opgedeeld door afwezigheid van de leerkracht verloopt dit soepel. De kleuters die worden opgedeeld nemen hun eigen naamkaartje mee naar hun tijdelijke klas en draaien moeiteloos mee in deze groep. De routines en manier van werken is in elke klas hetzelfde, waardoor het voor de kleuters geen probleem is om mee te draaien in een andere groep. Ze kunnen zelfstandig kiezen bij het kiesbord omdat dit systeem voor hen bekend is en daarnaast kennen zij (in de meeste gevallen) de leerkracht van hun tijdelijke groep. Dit komt omdat zij deze zien tijdens het spelen op het leerplein of bij het buitenspelen. Onze kleuters laten in deze situatie goed zien hoe zelfstandig zij zijn en dat zij in staat zijn tot samenwerken met de leerkrachten en klasgenootjes van de andere groepen!

Pareltje uit groep 3/4

Leerkrachten van groep 3 en 4

Groep 3:

In groep 3 lezen wij vanaf de herfstvakantie samen met groep 8. Bij deze activiteit voeren de leerlingen met elkaar steeds verschillende opdrachten uit. De betrokkenheid van de leerlingen uit groep 8 is heel groot, omdat zij de leerlingen van groep 3 heel graag willen helpen met het leren lezen.

Groep 3 en 4:

Rond verschillende thema's hebben wij met de groepen 3 en 4 groeps-doorbroken activiteiten. Hierbij zitten de leerlingen van de verschillende groepen bij elkaar. De leerlingen kiezen vooraf wat ze graag willen doen of waar ze wat van willen leren. Tijdens de activiteiten wordt dan gestimuleerd dat de leerlingen van de verschillende groepen elkaar gaan helpen.

Pareltje uit groep 5/6

Leerkrachten

Groep 6:

Het rekencircuit - de kinderen kunnen hierbij goed samenwerken door te overleggen, verantwoordelijkheid te nemen voor de tijd en door elkaar te helpen. De kinderen gaan verantwoord met de materialen om en kunnen reflecteren op hun opdracht middels de Daltonring.

Pareltje uit groep 7/8

Leerkrachten

Groep 8:

DOEL-taken – de leerlingen van groep 8 kunnen een gedeelte van de weektaak, hun DOEL-taken (eigen werk/doelen) inplannen en uitvoeren. De leerlingen leren hierbij tijdbesef te ontwikkelen en leren wat ze in een bepaalde tijd kunnen doen. Hierdoor hebben de leerlingen meer de regie over het leerproces en zijn ze meer gemotiveerd.

7. Nawoord

Met veel genoegen hebben we gewerkt aan het Daltonboek De Leeuwerik. Door hier met elkaar aan te werken zijn de pijlers uitgebreid aan bod gekomen tijdens de bijeenkomsten: managementvergaderingen, vergaderingen in teams, professionele ontmoetingen en studiedagen. Wij bedanken iedereen die heeft meegewerkt aan het tot stand komen van dit boek.

Teamleden van Daltonschool De Leeuwerik
Leiderdorp.

8. Bijlagen

Bijlage 1 Ontwikkelingen van de weektaken

Bijlage 2 Kwaliteitskaarten Daltonleerlijnen

